

Helhetlig seksualundervisning i skolen

Kristina Feet og Josefine Olufsen

Hvem er vi og hvorfor er vi opptatt av helhetlig seksualundervisning?

Opplæringsloven

- Skolen skal fremme likestilling, demokrati og mangfold.
- Kapittel 12
- Overordnet del i LK20

Fra læreplanen

- **2.5.1 Folkehelse og livsmestring**

- Folkehelse og livsmestring som tverrfaglig tema i skolen skal gi elevene kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter til å **ta ansvarlige livsvalg**. I barne- og ungdomsårene er utvikling av et **positivt selvilde** og en **trygg identitet** særlig avgjørende.
- Et samfunn som legger til rette for **gode helsevalg** hos den enkelte, har stor betydning for folkehelsen. Livsmestring dreier seg om å kunne forstå og å kunne påvirke faktorer som har betydning for mestring av eget liv. Temaet skal bidra til at elevene lærer å håndtere medgang og motgang, og personlige og praktiske utfordringer på en best mulig måte.
- Aktuelle områder innenfor temaet er fysisk og psykisk helse, levevaner, **seksualitet og kjønn**, rusmidler, mediebruk, og forbruk og personlig økonomi. Verdivalg og betydningen av mening i livet, **mellommenneskelige relasjoner**, å kunne **sette grenser og respektere andres**, og å kunne **håndtere tanker, følelser og relasjoner** hører også hjemme under dette temaet.

Eksempler på kompetansemål

Samfunnsfag VGO:

”gjere greie for sosialisering og drøfte korleis **identiteten og sjølvkjensla** til ungdom blir påverka gjennom sosialisering”, ”reflektere over utfordringar i samband med **grensesetjing** og drøfte ulike **verdiar, normer og lover som gjeld kjønn, seksualitet og kropp**”, ”vurdere årsaker til og tiltak som kan førebyggje **rasisme, diskriminering og hatefulle ytringar**, og drøfte grensene for ytringsfridommen”

Naturfag:

4. trinn: ”samtale om likheter og ulikheter mellom **kjønnene, om kjønnsidentitet og om menneskets reproduksjon**”, ”samtale om hva fysisk og psykisk helse er, og drøfte hvordan livsstil og trivsel påvirker helse”

7. trinn: ”gjøre rede for fysiske og psykiske forandringer i **puberteten** og samtale om hvordan dette kan påvirke **følelser, handlinger og seksualitet**”

10. trinn: ”drøfte spørsmål knyttet til **seksuell og reproduktiv helse**”

Norsk:

7. trinn: ”utforske og reflektere over sammenhengen mellom **språk og identitet**”, ”reflektere etisk over hvordan eleven framstiller seg selv og andre i **digitale medier**”

KRLE og religion:

4. trinn: ”beskrive og samtale om ulike måter å leve sammen på i familie og samfunn”, ”sette seg inn i og formidle egne og andres **tanker, følelser og erfaringer**”, ”samtale om hva **menneskeverd, respekt og toleranse** betyr og hva det innebærer for hvordan vi lever sammen”

7. trinn: ”gjøre rede for ulike syn på **barndom, familie og samliv** i religioner og livssyn”, ”utforske og beskrive egne og andres perspektiver i **etiske dilemmaer** knyttet til hverdags- og samfunnsutfordringer”

10. trinn: ”gjøre rede for og reflektere over ulike syn på **kjønn og seksualitet** i kristendom og andre religioner og livssyn”, ”identifisere og drøfte etiske problemstillinger knyttet til ulike former for **kommunikasjon**”

VGO: ”identifisere og drøfte etiske problemstillinger i tilknytning til **kommunikasjon, mellommenneskelige relasjoner og identitet**”, ”diskutere problemstillinger knyttet til **gruppebaserte fordommer, rasisme og diskriminering**”

- Engelsk: delta i samtaler om egne og andres behov, følelser, dagligliv og interesser og bruke samtaleregler (4. trinn)
- Kroppsøving: forstå kroppsleg ulikskap mellom seg sjølv og andre, og inkludere kvarandre i ulike bevegelsesaktivitetar (4. trinn +), reflektere over korleis ulike framstillingar av kropp i media og samfunnet påverkar bevegelsesaktivitet, kroppsidentitet og sjølvbilete (10. trinn)
- Musikk: undersøke hvordan kjønn, kjønnsroller og seksualitet fremstilles i musikk og dans i det offentlige rom, og skape uttrykk som utfordrer stereotypier (7. trinn)
- Kunst og håndverk: utforske og reflektere over hvordan følelser og meninger vises i kunst, og bruke symbolikk og farge til å uttrykke følelser og meninger i egne arbeider ; undersøke hvordan **kjønnsroller** vises i kulturelle uttrykk før og nå, og lage visuelle uttrykk som utfordrer stereotypier (7. trinn)
- Utdanningsvalg: utforske og drøfte **kjønnsrelaterte perspektiver** i karrierevalg (10. trinn)

CASE

Når kjønn og seksualitet møter klasserommet

«Undervisning om kjønn og seksualitet kan vekke både entusiasme og uro hos lærere. Men om vi lykkes, kan skolen bli en arena for demokrati i praksis».

«Det handler om å skape et rom der alle stemmer kan bli hørt, der uenighet kan utforskes på en respektfull måte, og der elevene kan utvikle forståelse og empati for hverandre».

- <https://www.utdanningsnytt.no/eirik-skjelstad-kjonn-likestillingssenteret/nar-kjonn-og-seksualitet-moter-klasserommet/431160>

Refleksjonsspørsmål:

- Hvordan kan dere arbeide med dette temaet i profesjonsfellesskapet slik at det faktisk blir en **helhetlig** undervisning og ikke en «happening» som f.eks. uke 6?

iNN

Universitetet
i Innlandet